

HERINNERINGEN AAN EEN FIJNE BUURT IN DUIVENDRECHT: DE POPULIERSTRAAT VAN 1950 TOT 1970

1. Duivendrecht in de vijftiger jaren van de vorige eeuw

Duivendrecht, nog een boerendorp, maar ook een beetje buitenwijk van Amsterdam. Het hoorde bij Ouderkerk aan de Amstel, maar dat was ver weg en ons dorp hing er toch wat verloren bij. De meeste werkende inwoners werkten in Amsterdam en veel (oudere) kinderen gingen daar naar school. Ik (Barend Hess) ben er geboren in 1946 met heel veel andere kinderen van de naoorlogse babyboom. In mijn Lagere Schooltijd, van 1950 tot 1958 verkeerde je bijna elke dag in het dorp en als kind was het daar heerlijk leven en spelen. De weinige zijstraten van de grote Rijksstraatweg waren meestal doodlopend, dus veilig speelgebied voor kinderen tot een jaar of twaalf. Ook de Populierstraat liep eerst nog dood, in 1957 werd die doorgetrokken naar de Berkenstraat.

Duivendrecht had de gemoedelijke sfeer van een dorp met veel mooie boerderijen. Er woonden in die tijd ongeveer 2000 mensen. Achterin ("over het spoor") staan de R.K. kerk en R.K. school en daar was bijna iedereen katholiek met veel grote gezinnen. Vóór in het dorp, vanaf de brug tot aan het spoor, staan de meeste "gewone" huizen. Daar zijn ook de Hervormde kerk met de protestants-christelijke school erachter en daar zat ik op. Maar lang niet iedereen was van een kerk. Veel vaders werken in en rond Amsterdam en waren met hun gezin naar Duivendrecht verhuisd. Als je als kind niet naar de katholieke of christelijke school ging, werd je toch niet als "echte" Duivendrechtse beschouwd. Er was hier geen openbare school, dus dan moest je over de brug in Betondorp naar de openbare Watergraafsmeerschool. Uit onze straat gingen kinderen naar elk van de drie scholen. Gelukkig kon je als kind goed buiten en op straat spelen, want verder was er in Duivendrecht echt helemaal niets: geen speelvoorzieningen, geen sportzaal, geen dorps huis, geen zwembad. Voor zwemles moest je een heel eind naar Abcoude, Ouderkerk of Amsterdam fietsen. Ik heb in het Abcoudermeer zwemles gehad. Gymnastiekles hadden wij buiten op het schoolplein en af en toe in de toneelzaal van het katholieke PAX-gebouw. Er waren wel jeugdclubs, maar alleen van de hervormde of katholieke kerk, dus daar ging lang niet iedereen heen. Er was natuurlijk wel een R.K. voetbalclub (ODA = Op Doel Af) ,maar gelukkig ook twee "neutrale" Amsterdamse voetbalverenigingen. Toevallig allebei met hun veld in de weilanden aan de Populierstraat : TDW (Trainen Doet Winnen) en TAVENU (Tot Aangenaam Verpozen En Nuttige Uitspanning !!). Moeilijke naam, maar wel een fijne club, waar ik jaren heb gespeeld met veel Duivendrechtse jongens.

Zeker als kind in de lagerschooltijd speelde je altijd in en rond je eigen straat. "Over het spoor" of over de brug naar Betondorp, daar mocht je echt niet komen. En de drukke Rijksstraatweg oversteken ook niet. De werelden van katholieken en protestanten waren behoorlijk gescheiden, hoewel er geen onderlinge haat en nijd was. Wij scholden elkaar wel uit als "katholieke elastieken" en andersom als "protestanten olifanten" maar we speelden wel met elkaar. De enige keer dat het dorp zich één gemeenschap toonde was op Koninginnedag en Bevrijdingsdag. Georganiseerd door beide scholen waren er dan spelletjes voor jong en oud en optochten met versierde fietsen en wagens. De R.K. fanfare St. Gregorius liep voorop het hele dorp door. In de jaren na de Tweede Wereldoorlog tot midden 1960 werden er nauwelijks woningen gebouwd, terwijl er grote woningnood was en er veel kinderen werden geboren. Dit tot verdriet van onze ouders, die vaak geen (groter) huis in de buurt konden vinden. Tot mijn vierde jaar woonde ik met mijn vader en moeder op een paar kleine kamers bij anderen in huis in de Berkenstraat en aan de Rijksstraatweg. Toen wij in 1950 naar het huurhuis

beneden in de Populierstraat op nummer 20 verhuisden, was dat een hele vooruitgang, maar toch heb ik samen met mijn twee broertjes nog vijftien jaar op een klein kamertje moeten slapen. Pas in 1965 kregen we een veel grotere bovenwoning op nummer 17.

2. De Populierstraat van 1950 tot ongeveer 1960

Een rechte straat evenwijdig aan de Rijksstraatweg met 3 blokken huurhuizen, gebouwd in 1938, dus in onze kindertijd ongeveer 15 jaar oud en vrij modern. Onze huisbaas, meneer Rouws, eigenaar van het hele huizenblok, was een oudere heer, die aan de Molenkade woonde en dus goed in de gaten kon houden wat er in de Populierstraat zoal gebeurde. De benedenhuizen waren niet heel groot: woonkamer, een grote en heel kleine slaapkamer, een keuken en een badkamer. Wij woonden daar met zijn vijven en dat was best krap. Als de was niet buiten kon drogen, hing die aan een lijntje, dat in de woonkamer was gespannen. In de winter was de badkamer te koud, dus gingen we voor de kachel in de huiskamer in een teil met water om schoon te worden. Voedsel werd buiten in een "vliegenkastje" aan de muur een beetje koel bewaard. Een koelkast kwam pas veel later in huis. Wel hadden we een mooie tuin voor en achter, waar je ook heerlijk kon spelen. Wij hadden duiven en een konijn, anderen kippen en buurjongen Peter had een tamme kraai. Alle achtertuinen hadden een schuur en een uitgang achterom. Zoals overal zakte de grond van de tuinen en paden door veeninklinking heel erg. Ik denk dat wel om de 5 jaar een flinke lading zwarte grond in de tuin moest worden gekruid om de boel op te hogen. Dat moesten de huurders zelf doen en zelf betalen. Maar ook de burens hielpen mee met sjouwen. De bovenwoningen hebben twee verdiepingen en zijn ook door twee extra slaapkamers veel ruimer. Nadeel was wel dat je geen schuur had voor de fietsen. Wij woonden in een blok van 12 huizen (6 beneden en 6 boven) tussen Berkenstraat en Burg. van Damstraat in. Aan de andere kant, doorlopend tot de Plataanstraat, woonden veel minder kinderen en daar kwamen we eigenlijk nooit. Eerst hadden we nog een hobbelig grasveldje in de straat, we noemden dat het landje van Doting, dat was de naam van de eigenaar die in de Berkenstraat woonde. Je kon daar lekker spelen en fikkies stoken. Jammer genoeg werd daar omstreeks 1957 ook een blok huizen gebouwd, dus weg speelveldje. Een voordeel daarvan was dat er achter die huizen garages kwamen, die de bovenhuisbewoners soms konden huren. Mijn ouders waren heel blij, dat wij daar onze vijf fietsen en andere spullen in konden opbergen. De hele straat had een prachtig vrij uitzicht op de weilanden en sloten van de Venserpolder en in de verte zag je Diemen liggen. Nu is daar alles helemaal volgebouwd. En er stonden en staan nog steeds veel mooie hoge populieren in de straat.

In ons stukje woonden dus 12 gezinnen, waarvan 2 huizen met ouderen zonder kinderen en 10 gezinnen met 1 tot 4 kinderen. Een aantal was ouder dan 12 of het huis al uit, maar met een paar vriendjes en vriendinnetjes uit de van Damstraat en Berkenstraat waren we met ongeveer 20 kinderen tussen de 4 en 12 jaar oud. Waar ik en mijn broers Dick en Onno Hess het meest mee speelden waren Jelleke Kramer, Coen Decnop, Marion Walter, Rudi van der Lugt, Rob, Dick en Adelheid Overweel, Anneke van Breukelen en Herman en Pim Hermans. Onze ouders waren ook allemaal goed bevriend, pasten bij elkaar op, kletsten met elkaar buiten op de stoep, gingen samen naar concerten en de mannen en jongens 's zondags naar voetbalwedstrijden van Ajax in Betondorp. Elke week een avond klaverjassen bij elkaar en als er dan iets was met een broertje of zusje, klopte je hard op de muur in de badkamer, die grensde aan de huiskamer van de buur, dat was toen de babyfoon! Rangen en standen en geloofsovertuiging speelden geen rol van betekenis in onze straat. Iedereen ging goed met elkaar om en men hielp elkaar. Het was er veilig en nooit waren er

problemen. We noemden de buren gewoon tante en oom. Onze vaders werkten allemaal bij bedrijven in Amsterdam en gingen elke morgen op de fiets naar het werk. Bijna niemand had een auto. Ik herinner me twee auto's en een scooter.

Wat deden wij als kind dan zoal in de straat? Vooral buiten spelen: voetballen, hinkelen, knikkeren, touwtje springen, fietsen, met zelfgemaakte karretjes rijden, schaatsen op de sloten voor de deur en als het ijs sterk genoeg was op de Weespertrekvaart en badminton spelen over een net, dat midden over de straat werd gespannen. Jongens en meisjes speelden apart, maar ook wel samen. Ik ging auto's en boten kijken bij de Duivendrechtse brug, waar je soms in het huisje van de brugwachter binnen mocht komen. Er kwamen toen veel grote boten met zand door de vaart. We telden de auto's en schreven de kentekens op. Je ging een zak gebroken koek kopen voor een dubbeltje bij Centra-kruidenier Bertus Wierdsma op de hoek van de van Damstraat en Rijksstraatweg. Of voor moeder een fles melk halen bij melkboer Klaas van der Vaart, of naar slager Kolk, die je wel een stukje worst gaf. Ook kapper Sjakie Benavente was daar. Allemaal vlakbij! De ijscoman van de Sierkan en van Jamin kwam 's zomers regelmatig langs, een grote roomijs kostte een dubbeltje en met chocola 15 cent, dacht ik. Hoogtepunt in de winter was het kerstbomen ophalen en die in de fik steken op ons landje bij de Berkenstraat. Dat gaf soms ruzie met andere groepen kinderen die dat ook deden en onze kerstbomen pikten. Een andere speciale gebeurtenis was het vieren van Luilak: op de zaterdag voor Pinksteren mocht je heel vroeg op en met van alles zoveel mogelijk lawaai maken in alle straten om de mensen wakker te maken. Die vonden dat niet altijd leuk, soms kreeg je een emmer water over je hoofd. Bij bakker Kwakman in de Kloosterstraat kon je dan lekkere verse luilakbolletjes kopen.

Met regelmaat haalde iemand een nat pak tijdens het spelen bij de sloten. Mijn broer Dick is eens een keer kopje onder gegaan in de sloot voor ons huis. Gelukkig kon buurvrouw tante Nel Walter hem eruit vissen. Buurman Louis Hermans vertelde uit zijn blote hoofd prachtige verhalen aan alle buurtkinderen in zijn achtertuin aan de van Damstraat. Op zondagen fietsten we met onze ouders door de Bijlmer en het Gein of naar een strandje in Muiderberg. Alleen op de fiets weg buiten het dorp mochten we toen zeker nog niet. Op vakantie gingen de meesten één keer per jaar twee weken naar het strand of naar de bossen, in een huisje of naar familie.

Wat ook veel afwisseling gaf voor ons waren de leveranciers die bijna elke dag door de straat kwamen om hun waren te verkopen: de bakkers Wolfenbuttel en de Hoop (allebei van over het spoor), van de Vaart de melkboer, groenteboer Kooij, de kolen- en olieman (vaak Schelling van de Molenkade) en schillenboer van Meerveld, die de etensresten kwam ophalen. Soms kon je een paar centen of iets lekkers verdienen door ze te helpen met rondbrengen. Binnen spelen deden we natuurlijk vooral in de winter: boeken lezen, gezelschapsspelen met het hele gezin, speelgoedtreinen voor de jongens, met poppen spelen deden de meisjes en hoorspelen luisteren op de radio. Alleen het oudere echtpaar Scholten in de straat had een TV. Op woensdag-en zaterdagmiddagen mochten daar vaak een paar kinderen kinderprogramma's kijken. Je moest wel voor de deur je schoenen uitdoen. Maar wel heel aardig. Dat was ook "opa" Dekker, die had een soort volkstuin op de hoek van de Populierstraat en Berkenstraat. Maar hij woonde niet in onze straat. Hij hield daar ook konijnen en wij mochten die komen bekijken en elk een eigen naam geven. Op kinderverjaardagen stroomde het huis vol buurkinderen, neefjes en nichtjes en werden allerlei spelletjes gedaan.

In 1954 werd de Populierstraat korte tijd "wereldnieuws" door de oprichting van een "wilde beroepsvoetbalbond", de NBVB, waar 10 clubs in speelden, waaronder BVC Amsterdam (bijgenaamd de Zwarte Schapen). Deze net opgerichte club speelde zijn wedstrijden in onze straat op het veld van

TDW, waaromheen grote houten noodtribunes waren neergezet en duizenden mensen kwamen daar op zondagen kijken. Dat gaf natuurlijk een hele drukte met her en der geïmproviseerde fietsenstallingen, allerlei kraampjes, politie en pers. Heel spannend voor ons. Ook in de week kon je rond die tribunes heerlijk spelen. Jelleke heeft een keer opgesloten gezeten in een toilet. En drie meisjes kwamen daar eens een potloodventer tegen, dat was minder leuk. Achteraf zijn er maar 3 of 4 wedstrijden gespeeld, want de KNVB ging zelf betaald voetbal spelen en de Zwarte Schapen verhuisden toen naar het Olympisch stadion. Onze ouders vonden dat vast niet erg.

3. Veranderingen in de Populierstraat: de zestiger jaren en daarna

De straat werd drukker, meer mensen kochten een auto, enkele vriendjes en vriendinnetjes verhuisden en er kwamen nieuwe burens. En wij waren tieners geworden, gingen naar verschillende middelbare scholen in Amsterdam en kregen daar nieuwe vrienden en/of zelfs verking, werden lid van sportclubs, enz. De Populierstraat was niet meer het hart van onze wereld. Duivendrecht werd steeds meer omringd met opgespoten zand. Vanuit onze straat zag je vanaf 1967 de eerste nieuwe weg naar de Bijlmer ontstaan (de Gooise weg). Daardoor moesten de voetbalvelden voor onze huizen ook verdwijnen. Het houten clubgebouwtje van TDW mocht nog enkele jaren worden gebruikt als onderkomen voor de Hervormde Jeugsociëteit, dat ging uit van de kerk. Jongeren tussen ongeveer 15 en 20 jaar konden daar eens per maand of zo dansen, kletsen en drinken (geen alcohol!), maar er werden ook min of meer bekende sprekers uitgenodigd die iets vertelden over een bepaald onderwerp. Met o.a. Rob Overweel zat ik in het bestuur en wij hebben er vele uren doorgebracht om die oude voetbalkeet geschikt te maken voor onze activiteiten. Bij veel regen stond er een laag water op de vloer, dus dat was regelmatig hosen. Steeds meer weilanden veranderden in zandvlaktes voor de toekomstige huizenbouw, de eerste grote flat in de nieuwe Bijlmer werd in 1968 opgeleverd. In 1965 kregen we zelfs riolering in de straat. Op 21 februari 1967 vond een verschrikkelijk ongeluk plaats: bij een brand in rusthuis Visser (in de nieuwste huizen van de straat) vielen vier doden. Ik was met buurman Louis Hermans een van de eersten die erbij kwamen. We hebben gelukkig nog een paar bejaarde mensen uit het huis kunnen halen.

In 1970 trouwde ik met mijn buurmeisje Marion Walter en we vertrokken naar Deventer. Een huis in Duivendrecht was niet te vinden. Je kon in de Bijlmer gaan wonen in een dure flat. De meeste oude vrienden en vriendinnen uit de straat waren toen al vertrokken. Mijn ouders bleven wonen op nummer 17 en mijn moeder is in 2000 naar beneden op nummer 13 verhuisd en heeft tot 2009, dus in totaal 59 jaar in de Populierstraat gewoond. Mijn schoonvader Henk Walter heeft van 1938 tot zijn overlijden in 2000 op nummer 13 gewoond, dus 62 jaar! Het is dus niet vreemd dat mijn vrouw en ik veel goede herinneringen hebben aan deze straat. Het is ook wel heel bijzonder, dat wij nog regelmatig contact hebben met enkele buurkinderen, zoals Hannie en Jelleke Kramer, Adelheid Overweel en Anneke van Breukelen. Niemand van ons woont meer in Duivendrecht, maar we koesteren ons gezamenlijk verleden in die oude Populierstraat.

Barend Hess

bphess@ziggo.nl